

I – MỤC TIÊU BÀI HỌC

- HS hiểu biết thêm về trường phái hội hoạ Ấn tượng.
- Nhận biết được sự đa dạng trong nghệ thuật hội hoạ của trường phái Ấn tượng.

II – CHUẨN BỊ

1. Tài liệu tham khảo

Phạm Cao Hoàn, *Hội phái Ấn tượng*, NXB Mĩ thuật, 1997.

2. Đồ dùng dạy – học

Giáo viên

- Tranh tư liệu trong bộ ĐDDH Mĩ thuật 8.
- Sưu tầm thêm các tranh phiên bản được nhắc tới ở trong bài.

Học sinh

Sưu tầm tranh phiên bản liên quan đến bài học (nếu có điều kiện).

3. Phương pháp dạy – học

Sử dụng các phương pháp dạy – học như trong các bài *Thường thức mĩ thuật*.

III – GỢI Ý TIẾN TRÌNH DẠY – HỌC

Giới thiệu bài

- Ở Bài 20, HS đã được giới thiệu những nét khái quát về mĩ thuật phương Tây cuối thế kỉ XIX, đầu thế kỉ XX. Để củng cố bài cũ và tạo không khí cho bài học mới, ở bài này GV vào bài thông qua các câu hỏi. Ví dụ :

- + Mĩ thuật phương Tây cuối thế kỉ XIX đầu thế kỉ XX có những đặc điểm gì ? (Sự ra đời các trường phái mĩ thuật hiện đại).
- + Đóng góp cho sự hình thành các trường phái hội hoạ hiện đại giai đoạn này là những hoạ sĩ nào ? (*Hội hoạ Ấn tượng* có các hoạ sĩ Ma-nê, Mô-nê, Rơ-noa, Xê-dan, Gô-ganh, Van Gốc, Xơ-ra, Xi-nhắc,... ; *Hội hoạ Dã thú* có các hoạ sĩ : Vla-manh, Ma-tít-xơ, Mác-kê, Đuy-phi,... ; *Hội hoạ Lập thể* có các hoạ sĩ Pi-cát-xô, Brác-cơ,...).
- GV củng cố kiến thức cũ và vào bài mới :
 - + Mĩ thuật phương Tây cuối thế kỉ XIX đầu thế kỉ XX chứng kiến sự ra đời và kế tiếp lẫn nhau của các trường phái mĩ thuật. Khởi đầu là trường phái hội hoạ Ấn tượng ; trường phái này có những tư tưởng đổi mới, đoạn tuyệt với cách vẽ truyền thống hàn lâm, cổ điển với những quy tắc, quy phạm rất nghiêm ngặt.
 - + Sự đóng góp của trường phái hội hoạ Ấn tượng cho mĩ thuật hiện đại rất lớn. Do điều kiện thời gian, nên trong bài chỉ giới thiệu một vài tác giả, tác phẩm tiêu biểu của hội hoạ Ấn tượng.

Hoạt động 1

Một số nét đánh giá về trường phái hội hoạ Ấn tượng

GV lưu ý các nội dung sau :

- Bài 20 đã giới thiệu sơ qua về hội hoạ Ấn tượng, GV có thể tóm tắt các ý chính qua câu hỏi : Vì sao lại gọi là hội hoạ Ấn tượng ? Đóng góp của hội hoạ Ấn tượng với sự phát triển của mĩ thuật hiện đại phương Tây và thế giới là gì ?
- Trường phái hội hoạ Ấn tượng là cái mốc quan trọng trong sự phát triển của mĩ thuật châu Âu. Nó đánh dấu một giai đoạn mới bắt đầu bằng sự phá vỡ những quy tắc mang tính hàn lâm cứng nhắc, tôn trọng sự tự do trong sáng tạo của người hoạ sĩ.
- Trường phái hội hoạ Ấn tượng đã sản sinh ra những hoạ sĩ tên tuổi. Cùng với các tác phẩm, những hoạ sĩ tên tuổi này đã đóng góp nhiều cho lịch sử mĩ thuật thế giới.

Hoạt động 2

Tìm hiểu một số tác giả, tác phẩm tiêu biểu

Hoạ sĩ Clôt Mô-nê

- Hoạ sĩ Mô-nê sinh năm 1840, mất năm 1926. Ông là hoạ sĩ tiêu biểu nhất của hội hoạ Ấn tượng. Ông bắt đầu vẽ ngoài trời từ năm 1866, nhiều bức tranh được hoàn thành tại chỗ như bức *Những thiếu phụ ở trong vườn*.
- Hoạ sĩ là người hăm hở, miệt mài nhất với những khám phá về ánh sáng và màu sắc, có thể vẽ đi vẽ lại một cảnh rất nhiều lần với những không gian, thời gian khác nhau.
- Dần dần, Mô-nê đoạn tuyệt với việc đóng khung các nhân vật trong đường viền. Ông quan tâm tới vẻ tươi rói, rục rờ của cảnh vật bằng nét bút phóng khoáng nhưng chính xác, thay đổi nhưng lại thích ứng với đối tượng mà hoạ sĩ muốn diễn tả (Ví dụ : nét vẽ sóng nước ở gần phải to hơn gợn sóng ở xa,...). Các tranh tiêu biểu là : *Ấn tượng mặt trời mọc, Nhà thờ lớn Ru-văng, Hoa súng, Nhà ga Xanh-la-dóc-rơ, Bãi biển Tru-vin-lơ,...*

GV giới thiệu bức tranh *Ấn tượng mặt trời mọc* (tranh sơn dầu của Mô-nê)

- Bức tranh được vẽ năm 1872 tại cảng Lơ-ha-vơ gây nên sự bàn tán sôi nổi (gợi ấn tượng, cảm giác, bố cục không rõ,...). Tên bức tranh đã được lấy để gọi chung cho trường phái sáng tác mới này : Trường phái hội hoạ *Ấn tượng*.

+ *Về chủ đề*

Hoạ sĩ vẽ cảnh buổi sớm tại hải cảng. Nhìn kĩ sẽ thấy trong sự mờ ảo của hậu cảnh, một vầng màu da cam ánh lên qua lớp sương mờ dày đặc, đang chiếu xuống khoảng không gian màu xanh lá cây pha tím mang những vết màu xanh lơ, in hình bóng cây cối, bến nước, con thuyền.

+ *Nghệ thuật diễn tả*

Cùng với màu sắc, những nét bút ngắt đoạn, có vẻ rời rạc, nguệch ngoạc diễn tả sóng nước đã tạo nên sự sống xao động cho tác phẩm. Tất cả cảnh vật trong tranh dường như chuyển động, nước long lanh phản chiếu và thu hút ánh sáng, toả ra nhiều sắc thái khác nhau. Cảnh vật thiên nhiên lúc mặt trời mọc như còn mờ hơi sương, đang từ từ bừng sáng.

- GV kết luận :

Tác phẩm *Ấn tượng mặt trời mọc* tiêu biểu cho phong cách nghệ thuật của hoạ sĩ Mô-nê và mở đường tiên phong cho trường phái hội hoạ *Ấn tượng*.

Hoạ sĩ Ê-du-át Ma-nê

- Hoạ sĩ Ma-nê sinh năm 1832, mất năm 1883. Ông là người có đóng góp rất lớn và giữ vai trò quan trọng trong trường phái hội hoạ Ấn tượng. Xuất thân trong giới thượng lưu, hoạ sĩ là người lịch lãm, học vấn uyên bác, là bậc thầy đầy uy tín với đồng nghiệp trẻ.
- Hoạ sĩ là người dẫn dắt các hoạ sĩ trẻ chối từ các đề tài hàn lâm khô cứng ở các phòng vẽ, hướng họ tới đời sống hiện đại bằng ngôn ngữ hội hoạ trực cảm, nhạy bén.
- Về nghệ thuật, tuy là người tiên phong của trường phái hội hoạ Ấn tượng, nhưng tranh của hoạ sĩ vẫn hoàn chỉnh kiểu cổ điển. Trường phái hội hoạ Ấn tượng ở ông được thể hiện rõ nét nhất ở những đề tài sinh hoạt thời hiện đại và lưu lại trên tranh nhiều nét phóng túng tưởng như tình cờ.
- Có thể gọi hoạ sĩ Ma-nê là “thế hệ bản lề” tạo điều kiện tất yếu cho cánh cửa nghệ thuật mở ra cuộc giao lưu giữa thế hệ cũ và mới. Hoạ sĩ Ma-nê sáng tác nhiều, những bức tranh tiêu biểu là : *Bữa ăn trên cỏ*, *Ô-lanh-pi-a*, *Buổi hoà nhạc ở Tuy-lơ-ri-ê*,...

Giáo viên giới thiệu bức tranh *Bữa ăn trên cỏ* (Tranh sơn dầu của Ma-nê)

- Cùng với bức tranh *Ô-lanh-pi-a*, bức tranh *Bữa ăn trên cỏ* được hoạ sĩ sáng tác năm 1862 đã trở thành mục tiêu công kích dữ dội của các hoạ sĩ hàn lâm

Bữa ăn trên cỏ. Tranh sơn dầu của Ma-nê

đương thời, đại diện cho hội họa kinh điển. Bức tranh được gửi tham dự Triển lãm Quốc gia Pháp (1863) và bị loại bỏ, bị Hội đồng nghệ thuật lúc bấy giờ đánh giá thấp về nội dung và nghệ thuật.

- Đối với các họa sĩ Ấn tượng đây là tác phẩm nổi tiếng, vì :
 - + Vẽ về đề tài sinh hoạt thành thị, từ bỏ vẽ cảnh nông thôn mà hội họa cổ điển và hiện thực rất ưa chuộng.
 - + Không vẽ vờn theo thang màu từ sáng đến tối bình thường mà dùng từng mảng sáng, tối của ánh sáng thực và cố ý làm tăng cường độ tương phản. Màu tự nhiên của các hình ảnh đều được cường điệu, làm cho mạnh hơn thực.
 - + Bố cục được phác nhanh và mạnh bằng các mảng màu trong và thẫm với những nét bút dứt khoát và phóng khoáng.
- GV kết luận :

Bức tranh *Bữa ăn trên cỏ* của họa sĩ Ma-nê là bước ngoặt quan trọng của nghệ thuật hội họa phương Tây cuối thế kỉ XIX đầu thế kỉ XX. Nó mở đầu cho trường phái hội họa Ấn tượng.

Họa sĩ Vanh-xăng Van Gốc

- Họa sĩ Van Gốc là họa sĩ tiêu biểu của trường phái hội họa Hậu Ấn tượng, người để lại nhiều dấu ấn nghệ thuật và có ảnh hưởng lớn đến các thế hệ họa sĩ sau này.
- Ông sinh năm 1853, mất năm 1890. Ông là họa sĩ người Hà Lan, sinh ra trong một gia đình mục sư nghèo. Năm 1886, ông tới Pháp sống và sáng tác cho đến cuối đời. Đây là thời kì sáng tác phong phú nhất của họa sĩ với những đề tài phản ánh sinh hoạt của người nông dân, những người lao động bình thường và những phong cảnh đẹp,... Gần 200 tác phẩm đã được ông sáng tác trong thời gian rất ngắn. Nếu ở Hà Lan, gam màu của họa sĩ thường buồn và ảm đạm thì khi đến Pháp, do tiếp xúc với hội họa Ấn tượng, bảng màu trong tranh của ông trở nên tươi sáng hơn.
- Tranh của họa sĩ Van Gốc có những nét đặc biệt, màu sắc rực rỡ phối hợp với hình vẽ và nét bút mạnh mẽ, không gian căng tràn đã khiến cho tranh của ông đầy kịch tính.

Một số tác phẩm tiêu biểu như *Những người ăn khoai tây*, *Cánh đồng Ô-vơ*, *Hoa hướng dương*, *Đôi giày cũ*, *Quán cà phê đêm*, *Cây đào ra hoa*,...

Đặc biệt, họa sĩ Van Gốc vẽ nhiều chân dung tự họa, ông muốn khám phá thế giới nội tâm đầy kịch tính, đầy mâu thuẫn của con người thông qua tâm trạng của bản thân mình.

GV có thể tìm và giới thiệu thêm bức tranh *Cây đào ra hoa* (tranh sơn dầu của Van Gốc)

- Trong cuộc đời sáng tác không mệt mỏi của mình, họa sĩ Van Gốc đã để lại cho nhân loại nhiều tác phẩm có giá trị. Tuy vậy, ông sống rất nghèo khổ và đầy bi kịch.
- Bức tranh sơn dầu *Cây đào ra hoa* vẽ năm 1889. Đây là thời kì có nhiều chuyển biến với những gam màu trong sáng trong tranh của họa sĩ.
 - + Đây là bức tranh phong cảnh, lấy hình ảnh những cây đào đang nở hoa để nói lên vẻ đẹp của vùng nông thôn nước Pháp.
 - + Họa sĩ có cách sử dụng màu vàng độc đáo, với các sắc vàng xanh, vàng trắng, vàng nâu, vàng tím nhạt,... tạo nên sự lấp lánh của màu vàng trên toàn bộ bức tranh.
 - + Nét vẽ của họa sĩ Van Gốc mạnh mẽ và chính xác tạo nên cái xao động, xào xạc của khu vườn.
 - + Bức tranh *Cây đào ra hoa* là một trong số các tác phẩm đẹp của họa sĩ Van Gốc.

Hoạ sĩ Giê-ôóc-giơ Xơ-ra

- Tuy cuộc đời sáng tạo của họa sĩ không dài : 32 năm (1859 – 1891) nhưng cũng đủ để họa sĩ tạo nên một bản sắc riêng cho mình.

Hoạ sĩ vẽ hình họa rất giỏi, nhưng có sở thích nghiên cứu khoa học về lí thuyết màu sắc. Ông bắt đầu ra vẽ ngoài trời vào đầu năm 1880. Trong khi sáng tác, ông đặc biệt chú trọng nghiên cứu và quan sát màu sắc trong thiên nhiên.

- Ông yêu thích cách tìm tòi, cách phân giải màu sắc của họa sĩ Mô-nê nhưng ông lại phát triển sâu hơn, triệt để hơn và cũng cực đoan hơn. Bằng cách chia mỗi mảng trong bố cục thành vô vàn các đốm nhỏ màu nguyên (đỏ, vàng, lam, lục,...) thích hợp để tạo được hiệu quả mong muốn. Họa sĩ đã bỏ công ngồi hàng ngày, thậm chí hàng tháng để chấm trăm ngàn các chấm nhỏ

cho đến khi phủ kín mặt tranh. Vì vậy người ta gọi ông là cha đẻ của “Hội họa điểm sắc”. Ngoài các bức tranh *Chiều chủ nhật trên đảo Grăng Giát-tơ*, *Tắm ở Ac-mi-ne*, *Phòng ăn*,... ông còn sáng tác nhiều tác phẩm nổi tiếng khác.

Giáo viên giới thiệu bức tranh *Chiều chủ nhật trên đảo Grăng Giát-tơ* (tranh sơn dầu của Xơ-ra).

GV yêu cầu HS xem tranh trong SGK, ở bộ ĐDDH và nhấn mạnh :

- Bức tranh *Chiều chủ nhật trên đảo Grăng Giát-tơ* tiêu biểu cho “Hội họa điểm sắc” của họa sĩ Xơ-ra. Trong bức tranh, họa sĩ vẽ hàng vạn chấm nhỏ li ti các độ màu, với đậm nhạt thay đổi khác nhau tạo nên nguồn ánh sáng và hình khối của con người, cảnh vật.
- Bức tranh diễn tả một cảnh sinh hoạt trên đảo có nước trong xanh, cây cối, bãi cỏ và sự đông vui, nhộn nhịp của người, cảnh, vật. Người ta có thể cảm thấy được không khí thơ mộng, nhàn tản trong nắng chiều vàng nhạt trên đảo. Bức tranh có khổ lớn, họa sĩ vẽ trong 3 năm (1884 – 1886).

Hoạt động 3

Đánh giá kết quả học tập

- Đây là bài khó, GV không nên đặt các câu hỏi phức tạp khi củng cố bài. Nên đặt các câu ngắn gọn, dễ nhớ. Ví dụ :
 - + Họa sĩ Ma-nê thuộc trường phái hội họa nào ? Hãy nêu những bức tranh tiêu biểu của ông.
 - + Họa sĩ Mô-nê thuộc trường phái hội họa nào ? Ông có vai trò gì đối với trường phái hội họa đó ?
 - + Họa sĩ Xơ-ra thuộc trường phái hội họa nào ? Cách vẽ màu bức tranh *Chiều chủ nhật trên đảo Grăng Giát-tơ* có đặc điểm gì ?
 - + Họa sĩ Van Gốc thuộc trường phái hội họa nào ?...
- Trên cơ sở trả lời của HS, GV tóm tắt ngắn gọn một vài ý chính để các em ghi nhớ.

Bài tập về nhà

- HS đọc và học bài trong SGK.
- Chuẩn bị cho bài sau.